Nytt fra ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 54. årgang Nr. 4/2020

Høring om nasjonalparken

Stygg hogst i Rælingen

Viten om Østmarkas vassdrag

SLÅRING OM ØSTMARKA

Lederen har ordet:

Mot lysere tider i Østmarka

Av Helga Gunnarsdóttir

Året 2020 vil gå inn i historien som et krevende år for menneskeheten. Utover vinteren og våren spredte det dødelige covid-19 viruset seg som ild i tørt gress og førte til strenge restriksjoner i hvor vi kunne reise og oppholde oss. Men ett sted var trygt og uten restriksjoner – Marka! På vår kant av byen var det mange som oppsøkte Østmarka for første gang. Ja, selv statsminister Erna Solberg tok seg en tur for å hilse på bamsen Baloo, som gleder mange turgåere der han sitter på en stubbe ved veien til Kattisa.

I påska var det reine 17. mai-stemningen på hver kolle og hvert nes i nærskogene våre, og slik fortsatte det utover våren og sommeren. Jovisst ble det mer søppel og en del uvettig bruk av Marka. Men Bymiljøetatens ansatte – og tilsvarende i de andre kommunene – har sammen med frivillige gjort en stor innsats for å rydde opp. Østmarka har virkelig vært et verdifullt bidrag til folkehelsa!

Omtrent samtidig som samfunnet stengte ned igjen i oktober kom det en etterlengtet kunngjøring fra Fylkesmannen i Oslo og Viken: *Melding om oppstart av verneplanarbeid i Østmarka* ble kunngjort 7. oktober, ti dager før Sverre M. Fjelstads 90-årsdag og nesten på dagen ni år etter at styret i Østmarkas Venner vedtok å arbeide for nasjonalpark.

Endelig har den formelle verneprosessen startet. Saken er nå på det rikspolitiske plan, og utover høsten har det stadig kommet støtte fra ulike hold. I skrivende stund leser jeg i A-magasinet en fin reportasje hvor professor emeritus i botanikk, Leif Ryvarden, er på tur i Østmarka. Han har mer enn de fleste engasjert seg i Norges nasjonalparker. For Ryvarden er mangfoldet i Oslos nærskoger like viktig å ta vare på som jungel og savanner i andre land! For å beskytte den naturen han står midt i, mener han det er helt nødvendig at Oslo-området får sin egen nasjonalpark. Selv om 85-åringen har levd et friluftsliv rikt på eksotiske opplevelser, fascineres han fortsatt av skogene fra barndommen.

– Å være her gir meg intens glede. Her kommer jeg i kontakt med det opprinnelige i sjelen min. Noe ekte som ligger dypt forankret i oss mennesker, sier Ryvarden i reportasjen.

Akkurat den samme intense gleden og lykken har jeg og styret i ØV følt ekstra mye på i høst. Vi har nemlig trasket Østmarka på kryss og tvers for å befare verneverdige områder som vi skal spille inn for vern som nasjonalpark, eller etter eventyrskogparagrafen i markaloven. Det har vært en stor naturopplevelse.

Det som har forundret oss alle er mosaikken og variasjonen i landskap og vegetasjon, selv innenfor et lite område. Det er ofte kort avstand fra de vakre kollene med gammel furuskog som aldri har vært flatehogd, til små og store sprekkedaler og kløfter med skygge og mer fuktighet. Der finner du gransumpskogen med all sin rikdom. En egen verden hvor gamlingene til slutt går over ende, for å gi liv til hundrevis av arter som lever av død ved. Vi har rastet ved idylliske tjern og innsjøer, beundret og lyttet til buldrende fosser, eller nytt

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner, Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir
Assisterende redaktør: Bjarne Røsjø
e-post: Bjarne.rosjo@brmedia.no

Forsidebilde: *Eriksvannås – snart vernet som nasjonalpark?*
Foto: Bjørnar Thøgersen
Grafisk design, repro og trykking: 07 Media – 07.no
Opplag: 4 500
Frist for stoff til neste nr. er 15. januar 2021

TRYKT I NORGE
NO - 1470

Lav sol over Langmyrene – en verdifull naturtype med stor estetisk verdi som vi håper blir vernet.
Foto: Bjørnar Thøgersen

stillheten ved de mange myrene som Østmarka har å by på. Og vi er bare blitt styrket i troen på at disse områdene må vernes.

Som ØV har påpekt gang på gang rommer nasjonalparkene i kongeriket nesten alle slags typer av vår natur. Vi mangler bare en nasjonalpark som bevarer den sentrale delen av lavlandsskogen på Østlandet. Leif Ryvarden understreker i A-magasinet at nasjonalparkene er viktige av to grunner: *De sikrer fremtidige generasjoners muligheter til å oppleve naturen, og de bidrar til å bevare naturens biodiversitet*.

Akkurat disse to forholdene er det vi har kjempet for – og tapt – i forbindelse med hogsten i en gammel og opplevelsesrik nærskog i Rælingen som du kan lese om i dette bladet. Tanken på hvilke verdier for naturmangfoldet, friluftslivet og kommende generasjoner som er ødelagt, gjør meg både fortvilet og forbannet. Jeg håper i det minste at saken blir en vekker for kommunen og at hensynene til friluftsliv og naturmangfold vil veie tyngre i framtida.

Men samtidig som vi gråter over hogsten i Rælingen fikk vi en gledelig nyhet like før adventstida begynte. Da ble et lite område, Tretjernshøla like nord for Skålsjøen i Lørenskog, vernet som naturreservat av regjeringen i statsråd. Vi jubler over at enda en liten perle er reddet for framtida og retter en stor takk til Erling Bergsaker, bestyrer for Losby Bruk, som har foreslått området vernet.

På vegne av styret i Østmarkas Venner ønsker jeg dere alle en gledelig julehøytid og et godt nytt år med mange fine opplevelser i Østmarka!

Styret i Østmarkas Venner 2020-2021

Leder: Helga Gunnarsdóttir 959 92 349

Sigmund Hågvar 917 14 510
Bente Lise Dagenborg 419 22 941
Ingunn Lian Nylund 949 82 006
Johan Ellingsen 909 21 568
Kristin Lund 957 09 166
Varamedlemmer: Bjørn Bakke 915 19 716
Rolf Kristian Medbøe 454 06 262
Jonas Ramsrud 994 15 407

Medlemsregister og regnskap: Ingunn Lian Nylund 949 82 006
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

MILJØMERKET TRYKKERI 07 MEDIA – 2041 0379

Like utenfor hovedstaden ligger eventyret: Et nesten veiløst og villmarkspreget skogslandskap. Fra Tonekollen ser vi Mosjøen til venstre og Tonevann til høyre. Foto: Vidar Svarttjernet.

Slik er verneprosessen fram mot nasjonalpark i Østmarka

Tekst: Bjarne Røsjø

Fylkesmannen i Oslo og Viken kunngjorde 7. oktober den formelle starten på verneprosessen som skal utrede en nasjonalpark i Østmarka. – Dette er et meget viktig skritt som bringer oss enda nærmere målet, sier ØVs styreleder Helga Gunnarsdóttir.

– Østmarka er et av Oslos viktigste friluftsområder. Derfor ønsker vi at så mange som mulig kommer med sine innspill og tanker for å verne deler av Østmarka som nasjonalpark, skrev fylkesmann i Oslo og Viken, Valgerd Svarstad Haugland, i en pressemelding som ble offentliggjort 7. oktober. Pressemeldingen markerte starten på den formelle verneprosessen som skal gjennomføres før nasjonalparker etableres.

– Starten på denne prosessen er kanskje det aller viktigste skrittet på veien mot en nasjonalpark. Sverre M. Fjelstad fylte 90 år få dager etter Fylkesmannens melding, og bedre bursdagspresang kunne han neppe fått.

Det er drøyt åtte år siden vi foreslo at det skulle etableres en nasjonalpark i det indre av Østmarka, med Sverres varme støtte, og nå ser vi resultatene av et langsiktig arbeid, sier Helga Gunnarsdóttir.

At den formelle verneprosessen har startet, innebærer blant annet at alle interesserte skal få si sin mening om en nasjonalpark i Østmarka. De første anledningene til dette kom allerede 27. og 29. oktober, da Fylkesmannen arrangerte digitale innspillsmøter. Der ble arbeidet og prosessen presentert, og publikum fikk rikelig anledning til å stille spørsmål.

Høringsfrist 15. desember

Området som nå skal utredes er kommunale eiendommer som tilhører Oslo og Nordre Follo kommuner. Deler av Oslo kommunes eiendom (Rausjømarka) ligger i Enebakk kommune. I tillegg er eksisterende Østmarka naturreservat inkludert i utredningsområdet.

Fylkesmannen har hatt – og ønsker fortsatt å ha – dialog med alle kommunene i Østmarka, og det er i ferd med å bli opprettet en referansegruppe med kommunene. Fylkesmannen har også sendt epost og brev til grunneiere, foreninger og organisasjoner som er berørt av prosessen.

Fylkesmannen ønsker innspill fra disse og fra folk flest, for eksempel på disse spørsmålene:

- Kjenner du til spesielle natur-, landskaps- eller kulturverdier som vi bør være oppmerksomme på?
- Bruker du området på en spesiell måte som bør vurderes i det videre arbeidet?
- Hva tenker du eller dere rundt innfallsporter, kanalisering eller tilrettelegging for ulike brukergrupper?
- Hva skal til for at du om noen år vil være godt fornøyd med både området og forvaltningen?
- Er det forhold utenfor oppstartsarealet som kan bli påvirket av evt. vern innenfor, eller motsatt?
- Har du synspunkter på verneform og avgrensing?

Det var anledning til å komme med skriftlige kommentarer innen 15. desember. De som ikke brukte denne anledningen til å gi innspill til prosessen, vil få en ny mulighet til å si sin mening når et konkret verneforslag kommer på høring.

Faglige utredninger

De to digitale innspillsmøtene var godt besøkt. Det kom få eller ingen kritiske spørsmål til prosessen, men mange gode oppklaringer. Fylkesmannens representanter benyttet anledningen til å orientere om den videre saksgangen. Tilhørerne fikk blant annet vite at det ifølge gjeldende lovgivning ikke utløses noe krav om en egen konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven, men Fylkesmannen vil likevel gjennomføre flere faglige utredninger.

Den første faglige utredningen er ventet allerede i slutten av januar 2021, da Norsk Institutt for naturforskning (NINA) skal levere en oversikt over verneverdiene i det området som er aktuelt for en nasjonalpark. Fylkesmannen vil videre gjennomføre faglige utredninger innenfor flere tema som det er

Departementets politiske føringer sier at de tradisjonsrike demningene, som denne ved utløpet av Rausjø, skal bestå. Foto: Bjarne Røsjø

viktig å belyse før det eventuelt fattes et vedtak om vern. Dette går på bruk og inngrep, næring og kulturminner.

Under verneprosessen vil det bli vurdert alternative vernegrenser og -former ut fra verneformål, tekniske inngrep som veier og demninger, og geografisk avgrensing. Verneprosessen skal også vurdere eventuell tilbakeføring av enkelte tekniske inngrep.

Store naturverdier

Fylkesmannen fastslo i pressemeldingen at Østmarka har store naturverdier og en rik kulturhistorie, og er svært mye brukt av både de som drar dit for å trene og nyte friluftslivet og for andre som kanskje har arbeid, bolig eller hytte i området.

Fylkesmannen skal i løpet av 2021 utarbeide et høringsutkast på bakgrunn av høringsuttalelsene og de aktuelle fagrapportene. Dette høringsutkastet skal deretter behandles i Klima– og miljødepartementet (KLD) før det legges ut på formell høring.

– Etter høringen vurderer vi alle innkomne forslag, og deretter sender vi et revidert verneforslag til Miljødirektoratet. De behandler saken og sender videre til departementet. Det endelige vedtaket fattes av Kongen i statsråd. Forvaltningsplan og skjøtselsplan skal legges fram samtidig, opplyste Fylkes-

mannens rådgiver Tone Mejlgaard på begge de digitale innspillsmøtene.

Veier og demninger opprettholdes

I forbindelse med oppstartsmeldingen benyttet Fylkesmannen anledningen til å minne om de føringene som kom fra KLD mens Ola Elvestuen var statsråd:

- Vern av skog på privat grunn skal skje gjennom frivillig vern
- Veiene til Vangen og Rausjø samt demningene ved Rausjøen, Mosjøen og Børtervann opprettholdes
- Hvilke inngrep som kan omfattes av en nasjonalpark etter naturmangfoldloven § 35, hvilke som må bli liggende utenfor og hvilke som eventuelt bør fjernes, vurderes i verneplanprosessen
- Det skal utredes flere alternativer med ulik størrelse på området som kan vernes, og med ulik kombinasjon av vernekategorier i naturmangfoldloven og § 11 i markaloven.
- Prosessen skal følge saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven §§ 41-43.

– Det er veldig bra at Fylkesmannen presiserer at veiene til Vangen og Rausjø samt de nevnte demningene skal opprettholdes. På dette feltet har enkelte nasjonalpark-motstandere forsøkt seg med desinformasjon, men det blir ikke mulig heretter. Dermed ligger alt godt til rette for en saklig og faktabasert diskusjon, sier Helga Gunnarsdóttir – og tilføyer:

– Det viktige nå er at folk diskuterer og gir innspill til det fylkesmannen ønsker innspill på. Som Elvestuen understreket på Vangen i fjor, bør diskusjonen framover ikke dreie

Nordre Follo kommune og «skogvokter» Reidar Haugen har tatt så godt vare på kommuneskogen at den kan bli nasjonalpark. Her høststemning ved Svartoren. Foto: Sverre M. Fjelstad.

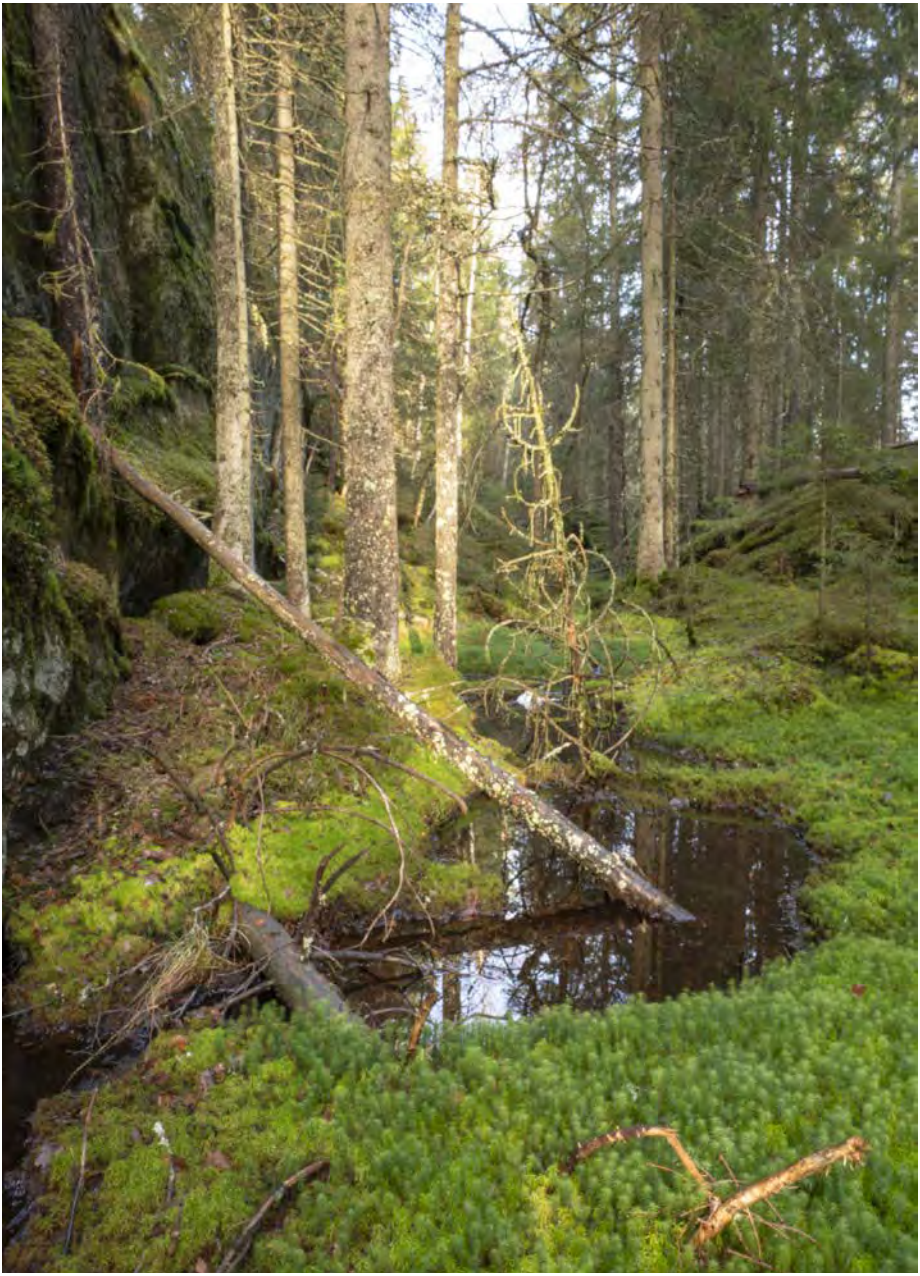

Et av de områdene ØV har befart er denne verdifulle gamle gransumpskogen i en sprekkesone i nærheten av Langvannet. Foto: Bjørnar Thøgersen

seg om ja eller nei til nasjonalpark, men om: Hvordan skal vi verne, hvor stort område, og hvilke forskrifter skal vi ha?

Hun tilføyer at Østmarkas Venner vil sende grundige og gode forslag med begrunnelse for hvilke områder som bør vernes. – I høst har vi befart Østmarka på kryss og tvers og besøkt mange flotte og etter vårt syn verneverdige områder med gammel og opplevelsesrik skog, forteller hun.

Nasjonalparker er turistattraksjoner

Fylkesmannen har også publisert et mer utfyllende notat om Østmarka og verneplanarbeidets oppstart. Der presiserer etaten blant annet at det er etablert nasjonalparksentre med statlig godkjenning og driftstilskudd ved en rekke nasjonalparker. Men et senter i Østmarka er ikke en del av den nåværende verneprosessen.

– En nasjonalpark i det sentrale Østlandsområdet vil kunne bli en merkevare som har relativt sterk tiltrekning for turister og besøkende. Dette vil kunne åpne for lokal og regional verdiskapning, heter det i notatet.

Det er også viktig at man er oppmerksom på praktiske utfordringer med mer besøk, og at man har god oppfølging fra forvaltningsmyndigheten og en stedstilpasset tilrettelegging og naturveiledning, for å unngå slitasje og forstyrrelser. Dette utredes normalt i en besøksstrategi som er en del av forvaltningsplanen. Denne strategien skal bidra til at de besøkendes opplevelser blir best mulig. Den skal også legge til rette for økt lokal verdiskapning, samtidig som forståelsen for vernet bedres og verneverdiene ivaretas.

Verdifull og sårbar natur

I 2018 ble det besluttet at regjeringen ville utrede om de naturfaglige verdiene i Østmarka kvalifiserer til status som nasjonalpark. Både Fylkesmannen og Miljødirektoratet vurderte dette, og den 14. november 2019 ble det offentliggjort at regjeringen starter prosessen for å etablere en nasjonalpark i Østmarka.

– En nasjonalpark i Østmarka vil bidra til å ta vare på naturverdiene og sørge for at denne bynære skogen forblir et attraktivt og viktig område for friluftslivet i Osloregionen. Nasjonalparker beskytter vår mest verdifulle og sårbare natur for fremtidige generasjoner, sa daværende klima- og miljøminister Ola Elvestuen den gangen.

Praktbok om Østmarka!

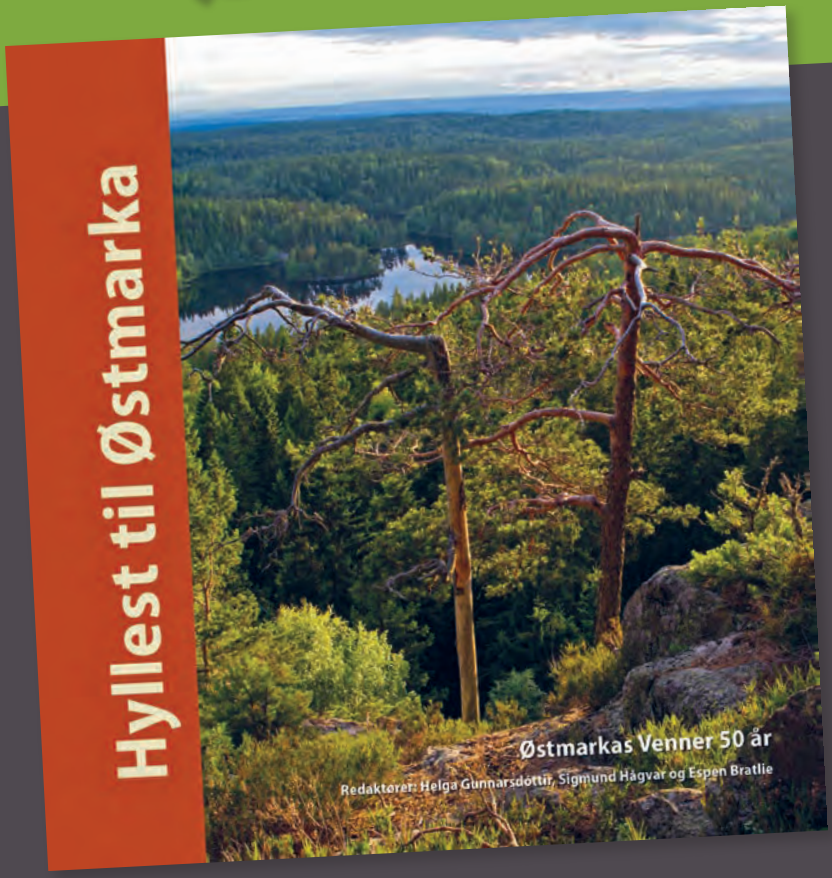

Boka om Østmarkas natur og dens betydning for friluftsliv og naturopplevelse.
Mange bidragsytere, blant andre Sverre M. Fjelstad med flere tekster og egne bilder.

Boka kan kjøpes på utvalgte steder eller bestilles direkte fra Østmarkas Venner.
Se våre nettsider for nærmere informasjon. www.ostmarkasvenner.no
Pris: 250,- inkl porto ved bestilling på nett.
Ved direkte kjøp og på våre arrangementer kr 200,-. Innbundet, 307 sider

Før hogsten kunne denne opplevelsesrike 117 år gamle skogen måle seg med noe av det fineste i Østmarka.

Skarp kritikk mot hogst i Rælingen

Tekst: Bjarne Røsjø • Foto: Bjørnar Thøgersen

Østmarkas Venner kom med skarp kritikk mot at hogsten av en 117 år gammel granskog på Fjerdingbyhøgda i Rælingen ble godkjent. Nå kommer det også kritikk mot gjennomføringen av hogsten, som ødela Rælingen-folkets viktigste trasé inn i Østmarka.

Østmarkas Venner (ØV) fikk mye støtte da styrelederen Helga Gunnarsdóttir i midten av oktober gikk ut med skarp kritikk av hogsten som nettopp hadde startet i lia opp til Fjerdingbyhøgda i Rælingen, sør for Marikollen. ØV hadde i sommer klaget på hogsten av flere grunner. Kritikken gikk blant annet ut på at det skal gjennomføres

undersøkelser før hogster godkjennes, for å kartlegge eventuelle truede arter som bør beskyttes. Men i dette tilfellet var forundersøkelsen så mangelfull at ingen oppdaget en sterkt truet art.

Da ØV og en biolog fra Naturvernforbundet undersøkte området i august, tok det ikke lang tid å finne sopparten rosenjodskinn – som er oppført som «sterkt truet» på den norske rødlista for arter. Hogsten begynte likevel, men ØVs klage *førte til at det ble avsatt en liten vernesone rundt den sjeldne soppen*.

– Denne hogsten er nå i ferd med å bli utført i en 22 dekar stor granskog som er opptil 117 år gammel, hvor det er forekomst av en sterkt truet art, og hvor det er mulighet for at området om noen år blir enda mer verdifullt for biologisk mangfold i skog. Dette er svært beklagelig, oppsummerte Gunnarsdóttir i oktober. Du kan lese hele uttalelsen på Østmarkas Venners nettsider (https://www.ostmarkasvenner.no/) under tittelen «Gråter over hogst av gammel og opplevelsesrik nærskog i Rælingen».

Hogst mens skogen var ekstremt våt

ØV anførte i klagen at det ikke var tatt nok hensyn til friluftslivet – og mente at hogsten ikke burde gjennomføres hvis ikke marka var frossen. Begrunnelsen var at det ville oppstå store erosjonsskader og dype hjulspor. Men kommunen og Fylkesmannen stilte ikke noe vilkår om dette, og resultatene ble som ØV advarte om. Hogsten foregikk nemlig mens det var ekstremt vått i skogbunnen: Meteorologisk institutt på Blindern registrerte i 2020 den nest våteste oktober-måneden siden 1937 (bare slått av 2014).

Brudalsveien er Rælingen-innbyggernes viktigste atkomstvei til Østmarka, og det var derfor mange som reagerte da skogsmaskinene gjorde veien om til en uframkommelig gjørmepøl. Det samme skjedde med ei skiløype inne i skogen, som også er mye brukt som sti om sommeren.

– I midten av november ble vondt gjort til verre: Kjøresporene ble utbedret på en måte som slett ikke tok hensyn til de som ville inn i skogen. Hjulsporene ble bare fylt igjen med mer gjørme, forteller lokalkjente folk til Østmarkas Venner.

Kritikk fra Rælingen friluftsråd

– Vi er ikke fornøyde med måten denne hogsten er blitt utført på, forteller Gaute Aarbakke Solaas. Han er leder for Rælingen friluftsråd, som er et selvstendig og rådgivende organ i kommunale saker som vedrører friluftslivet i kommunen. Rådet representerer alle friluftslivsorganisasjoner som er medlem i Norsk Friluftsliv, samt andre friluftslivsaktører i kommunen som jobber for å styrke friluftslivet lokalt. Norsk Friluftsliv er en fellesorganisasjon for 18 norske frivillige friluftslivsorganisasjoner over hele landet.

– Det er to saker som har rammet friluftslivet i Rælingen løpet av den siste tiden. Det ene er at Fjerdingbydammen er blitt demt opp for å samle vann til skianlegget, og dermed har deler av Brudalsveien stått under vann i perioder. Dette er hovedinnfartsåren for de som bor i Rælingen og vil inn i Østmarka. Og så har dette med skogsdriften kommet i tillegg. Denne veien har jo ikke høy kvalitet i utgangspunktet, men nå er den blitt i veldig dårlig stand, sier Solaas.

– Det er også mange som bruker skiløypa oppover mot Smestad som innfallsport. Også den ble nærmest uframkommelig for vandrere på grunn av skogsdriften, tilføyer han.

– Det er jo slik at de som driver skogsdrift bør bruke veier istedenfor å kjøre i terrenget. Men de burde ikke ha drevet skogsdrift når det er så vått som det har vært i perioder i høst, understreker Solaas.

– Østmarkas Venner har jo belyst dette med gammelskogens verdi. Men når hogsten først ble vedtatt, sitter vi igjen med et inntrykk av at landbrukskontoret har presset på for å få til en relativt aggressiv skogsdrift i området. Når landbrukskontoret mente at dette var nødvendig, i et område som er så mye brukt, har jeg en følelse av at de er litt i utakt med det både befolkningen og grunneieren ønsker, oppsummerer Friluftsrådets leder.

Friluftsetaten fikk aldri saken til behandling

ØV kjenner til at Landbrukskontoret og den kommunale etaten for Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv (IFF) har jevnlig dialog knyttet til felles håndtering av utfordringer som skogbrannfare og flere brukere i skogen som følge av koronapandemien. Men ØV har også fått opplyst, fra flere hold, at den konkrete hogsten aldri ble lagt fram for IFF-etaten. Dette forholdet har vært diskutert i Friluftsrådet, som ikke er fornøyd med at Landbrukskontoret har jobbet uavhengig av friluftsinteressene.

– Fra Friluftsrådets ståsted mener vi at kommunen burde ha en holdning til hvordan de ulike kontorene og etatene skal balanseres. Vi vil gjerne ta den ballen videre, og nå ønsker vi å komme i bedre dialog med politikerne og argumentere for at friluftslivet bør få en mer veldefinert rolle i kommunen, sier Gaute Aarbakke Solaas.

Slik så Brudalsveien ut 16. november, etter at kjøresporene var utbedret med å kjøre på mer gjørme.

Vi har forelagt kritikken for Arbeiderpartipolitikeren Sigbjørn Lia, som leder det kommunale utvalget for kultur og nærmiljø. Han

Slik så driftsveien som går videre fra skiløypa og inn mot hogstfeltet ut mens hogsten pågikk.

sier seg enig i at en høring i fellesferien ikke er optimalt. Han ser også at forundersøkelsene kan ha vært mangelfulle, da det ble påvist en rødlistet art i ettertid.

– Dette er regulert, og jeg mener det er en selvfølge at skogsdrift gjøres i henhold til gjeldende regelverk. Det vil nok lett være motstridende interesser friluftsliv/skogsdrift, og det er viktig at hogstsaker behandles på en god måte, sier Lia – som også er nestleder i landbruksutvalget og medlem i kommuneplanutvalget.

– Jeg kjenner ikke denne saken så godt men det virker for meg som en grei oppfølging at IFF fremover blir høringsinstans for hogstmeldinger i Marka. Det kan tas opp i Landbruksutvalget at hogstmeldinger i nærskog skal forelegges IFF som høringsinstans. På den måten vil man kunne fange opp bedre om det er i spesielt viktige områder det søkes hogst, skriver Lia i en epost til ØV.

I en epost ØV har fått tilgang til (eposter er i slike saker offentlige dokumenter), skriver Landbrukskontoret at landbrukstiltak er fritatt for bestemmelsene etter Markaloven.

– Men opparbeiding av traktor-/driftsveier med formål for å forbedre skiløypetraseer vil ikke ha et landbruksformål, og derfor kommer markaloven inn med sine strenge

føringer over hva som er tillatt av terrenginngrep innenfor Marka, heter det.

– Kjøresporene i området Fjerdingbyhøgda er pusset opp etter føringene i lovverket og norsk skogstandard. Utarbeiding utover dette regnes som et større terrenginngrep. Det viktige nå er at sporoppryddingen får «sette seg», og vi vil se effekten av oppryddingen etter det har tørket opp. Minusgrader vil også hjelpe på, skrev landbrukskontoret i eposten.

Da Østmarkas Venner sendte epost til Landbrukskontoret og ba om en kommentar til kritikken, kom dette svaret 19. november:

Landbrukskontoret takker for innspill vedrørende kjørespor ifm. hogsten. Været har vært utfordrende denne høsten, men slike skader bør ikke skje. Vi har nå registrert at kjøresporene er pusset opp. Om kommentarer til hogstsaken, så har vi ingen meninger om dette nå etter vedtaket hos Fylkesmannen.

En varslet katastrofe

ØV-lederen Helga Gunnarsdóttir påpeker nå at kjøreskadene var en varslet katastrofe. I brevene fra ØV til kommunen og Fylkesmannen ble det jo påpekt, lenge før hogsten begynte, at flere av bestandene som skulle hogges lå i bratte og/eller til dels våte områder.

I klagebrevet til Fylkesmannen 7. september viste ØV også til markaforskriftens formål om å «*bevare og utvikle* områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv». Dette handler om mye mer enn ferdselsårer i form av stier og løyper, påpekte ØV, og skrev følgende i klagen:

Skogen som skal hogges har stor opplevelsesverdi for friluftslivet fordi det meste i området er fin gammelskog med en stor variasjon. Det er alt fra noen litt skrinne koller til mer produktive kløfter. Her var det store mellomrom mellom trærne. Dette er viktige opplevelseskvaliteter og det er etter hvert blitt en stor mangel på skog med slik opplevelsesverdi i denne delen av Østmarka og særlig i Rælingen.

ØV påpekte også at området det skal hogges i ligger tett inntil bebyggelsen i Rælingen og i nærheten av skolen. Ifølge kommunens egen kartlegging er dette et særlig viktig friluftslivsområde, men hogsten ble likevel godkjent.

Brudalsveien skal heves

Østmarkas Venner har også spurt Fylkesmannen i Oslo og Viken, om de hadde kommentarer til måten hogsten var gjennomført på. I svaret heter det blant annet at Fylkesmannen mente det var viktig å bli ferdig med driften før skisesongen, i og med at en skiløype delvis skulle benyttes som utkjøringstrasé.

– Når det er sagt mener vi at skogeier/tømmerkjøper/entreprenør på selvstendig grunnlag kan avgjøre om det er forsvarlig å fortsette en drift når det ble så vått som det ble nå i høst. Særlig med tanke på at område hogsten foregikk i er et område det er mye turgåere i, heter det i svaret.

Fylkesmannen er også kjent med at kommunen har satt i gang arbeider i Brudalsveien, i forbindelse med et kunstsnøanlegg.
– Fjerdingbyputten skal demmes opp og oppmagasinert vann derfra skal forsyne kunst-

Hogstfeltet så ut som en uframkommelig slagmark med kraftige hjulspor og kvist og greiner over alt.

snøanlegget i Marikollen. Arbeidet ble igangsatt 17. november. Når arbeidet ved dammen er ferdig, skal veien utbedres og heves med om lag 30 cm, skriver Fylkesmannens landbruksavdeling.

Kommunen mangler helhetstenkning

Helga Gunnarsdóttir tilføyer at ØVs kritikk i det vesentlige retter seg mot kommunen og Fylkesmannen og ikke mot grunneieren, som nylig har kjøpt eiendommen. Det ble opplyst under en befaring at kommunen stilte krav om avvirkning av skog for å gi konsesjon til grunneierens ervervelse. Derfor er det kommunen som har lagt premissene for den hogsten som nå foregår – og at det måtte skje så fort.

– Etter vårt syn har det vært en mangel på helhetstankegang i kommunen. Vi synes det er tragisk at Rælingen kommune er mer opptatt av å rasere naturen – da tenker vi på alle naturinngrepene i tilknytning til Marikollen idrettspark – enn å ta vare på en fantastisk fin og opplevelsesrik nærskog som kunne blitt meget verdifull for mange generasjoner framover.

– Under befaringen under klagebehandlingen gikk vi igjennom en nydelig, åpen og opplevelsesrik skog som kunne måle seg med noe av det fineste Østmarka har å by på, deri inkludert reservatene. Da jeg kom hjem etter befaringen var jeg på gråten ved tanken på den kortsiktige tankegangen som råder i saks-

Slik så det ut i skogen før hogsten. Bildet er tatt der NOAs biolog fant rødlistearten rosenjodskinn. *Her er det satt igjen ca. en dekar med skog og kontrasten til hogstfeltet er stor.*

behandlingen av hogst i nærskogene i Østmarka, sier ØV-lederen Helga Gunnarsdóttir.

– Og tårene kom igjen da jeg i midten av november befarte området sammen med vårt styremedlem Bjørnar Thøgersen og en journalist som har fattet interesse for saken. Både utkjøringstraséen for tømmeret i skogen og selve hogstfeltet så helt for jævlig ut. Vi vasset i gjørme til langt opp på leggene, der vi gikk oppover driftsveien som også er en skiløype. Da vi kom inn i hogstfeltet så det ut som en slagmark! sier styrelederen

Heldigvis er det satt igjen en liten oase rundt funnet av den rødlista arten.

– Etter at vi hadde gått igjennom skog som så ut som en slagmark, var det som å komme til himmelrike da vi entret den opprinnelige, gamle skogen. Tanken på hvilke verdier for friluftslivet og kommende generasjoner som er ødelagt, gjør meg både fortvilet og forbannet. Hvis kommunen og Fylkesmannen i det minste hadde hørt på oss og stilt som vilkår at hogsten skulle utføres på vinteren, ville mye vært annerledes. Jeg håper at denne saken blir en vekker for kommunen og at hensynene til friluftsliv og naturmangfold vil veie tyngre i framtida, avslutter Gunnarsdóttir.

Vi oppfordrer til bruk av AvtaleGiro eller eFaktura

Østmarkas Venner har byttet medlemssystem, og det er nå mulig å betale medlemskontingenten som eFaktura eller å inngå avtale om AvtaleGiro.

Vi oppfordrer våre medlemmer til å ta dette i bruk slik at vi kan redusere behovet for plastpakking av bladet, samt at vi tror det vil redusere omfanget av purring av ubetalte fakturaer.

Opprettelse av avtale om AvtaleGiro eller eFaktura gjør du i din nettbank, etter at du har betalt mottatt faktura for medlemskontingent 2021.

For de som i sin nettbank har meldt fra at de alltid ønsker eFaktura, er eFaktura-avtalen allerede opprettet automatisk eller vil bli opprettet automatisk etter at faktura er betalt.

Takk til alle som betaler innen forfall, det sparer oss for mye arbeid og foreningen for penger.

Husk å melde adresseforandringer, og å melde fra om adresser og navn som er feilskrevet. Vi får mange blader i retur fra Posten pga. manglende adresseendring eller at adresse er feilstavet.

Adresseendringer kan meldes på www.ostmarkasvenner.no, sendes til medlem@ostmarkasvenner.no, eller med vanlig post til Østmarkas Venner, Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo.

NY BOK!

Visste du at det var planer om en dyrepark ved Ulsrudvann? At et stabbur fra Sarabråten står på Kongsberg? Og at det var planer om en markastue på toppen av Bjønnåsen? I boka får du også høre historien om damene på Solåsen, de mange småkoiene som lå i Østmarka og om Frank Hansen som startet sin ro-karriere på Børtervann.

Fra «Østafor byen og vestafor Øyeren»-bloggen

Lanseringspris
kr. **250,-**
(ord. pris kr 298,-)

184 sider, innbundet, rikt illustrert, kart. Av Even Saugstad.

ØSTMARKA fra A til Å

Alle steder i Østmarka er omtalt. Over 1200 oppslagsord. Kart og en mengde bilder. Turinspirasjon!
Nå kr. **310,-**

Tør du kjøpe den?

MYSTIKK og OVERTRO I OSLOMARKA

Sagn og historier om tusser og troll, huldra og nissen - fra hele Oslomarka
Nå kr. **350,-**

OSLOs BYORIGINALER

Advokat Hermansen, Luse-Frantz, El Jucan og 20 andre personligheter som har satt farge på hovedstaden. Nå kr. **375,-**

SARABRÅTEN

Et lite stykke Østmarka, et stort stykke historie!
Nå kr. **295,-**
Sammen med én annen bok kr. **100,-**

Stort format 192 sider

Bestilles på **www.frie-fugler.no**
eller pr tlf/SMS: 909 21 575. Porto er inkludert.

Ljanselv-vassdraget begynner her inne ved Lutvann, ganske langt nord i Østmarka, og munner til sist ut i Bunnefjorden ved Fiskevollbukta. Foto: Bjarne Røsjø.

Alt du vil vite om vassdragene i Østmarka

Tekst og foto: Bjarne Røsjø

Visste du for eksempel at både Rundvann, Skjelbreia og Steinsjøen i Østmarka tilhører det samme vassdraget, som renner ut i Oslofjorden ved Moss? Lars-Evan Pettersson har undersøkt alle de 310 innsjøene i området mellom Oslofjorden og Øyeren, og kartlagt hvordan de renner.

– Det er vanskelig å se på et vanlig kart hvordan de ulike vassdragene i området mellom Oslofjorden og Øyeren renner, for geologien i dette området er jo ganske kronglete. Det var en av grunnene til at jeg begynte å lage denne oversikten, forteller Lars-Evan

Pettersson. Han har nå utgitt et notat som beskriver de til sammen 13 store og små vassdragene som befinner seg mellom Oslofjorden og Øyeren. Notatet inneholder et vell av informasjon om både vassdragene og deres tilhørende industri- og kulturhistorie.

Lars-Evan Pettersson er *stockholmare* med universitetsutdanning fra både hjembyen og Uppsala. I 1972 kom han til Norge og ble ansatt i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Der jobbet han som hydrolog med flomvarsling i ferskvann som et spesialfelt i nærmere 40 år, til han ble pensjonist i 2014.

– Jeg har bodd på Nordstrand sammen med min kone siden 1976, og vi har gått mye på tur i Østmarka helt siden da. Det varte ikke lenge før jeg ble interessert i å kartlegge hvor vannet renner hen i dette området, forteller Pettersson.

Østmarka med hydrologblikk

Lars-Evan Petterssons notat med tittelen *Vassdragene mellom Oslofjorden og Øyeren* er altså resultatet av flere tiårs detektivarbeid og vandringer med «hydrolog-blikk» i Østmarka. Opplysningene om områdets mangfoldige industri- og kulturhistorie har han funnet i en rikholdig samling med skriftlige kilder. Her kan du derfor lese om både vannkverner og vannmøller, sagbruksvirksomhetens utvikling på 1500- og 1600-tallet, og mye annet.

Lars Evan Pettersson er et aktivt medlem i Miljøprosjekt Ljanselva, som er en del av Oslo elveforum. I september 2020 ble notatet hans publisert på Oslo elveforums nettside, og der er stadig flere Østmarka-entusiaster i ferd med å oppdage det.

Lars-Evan Pettersson har utgitt et notat som beskriver de til sammen 13 store og små vassdragene mellom Oslofjorden og Øyeren. Foto: Bjarne Røsjø.

Store og små vassdrag

Området mellom Øyeren og Oslofjorden omfatter deler av Alna-vassdraget samt Ljanselvvassdraget, Gjersjøvassdraget, Mjærvassdraget, Børtervassdraget, sju mindre Østmarka-vassdrag som faller ut i Øyeren, og Sagelv-vassdraget.

– Det er Mjær-vassdraget som er størst i dette området, både i utstrekning og vannføring. Det er jo ikke store forskjeller i nedbør i dette området, så vassdraget med det største arealet har også den største vannføringen, forklarer Pettersson.

Mange Østmarka-vandrere kan få seg noen overraskelser i Petterssons beskrivelse, for der framgår det blant annet at Mjær-vassdraget har en arm som begynner helt inne ved Rundvann og Smalvann nær Østmarkskapellet. Men også Skjelbreia, Kløftetjern og Steinsjøen lenger øst – samt Rolandsjøen, Langen, Våg, Bindingsvann, Holmetjern og Tuggerudtjern – renner ut i Mjær

Denne trolske bekken ut fra Eriksvann renner nordover mot Elvåga, slik at vannet herfra blir en del av Sagelv-vassdraget – som ender i Glommavassdraget. Foto: Bjarne Røsjø.

og videre gjennom Hobølelva videre til Vansjø. Mjærvassdraget drenerer dermed store deler av Østmarka og Sørmarka, og vannet fra dette store området renner til slutt ut i Ytre Oslofjord ved Moss.

Det nest største vassdraget i Østmarka er oppkalt etter Sagelva, som faller ut i Nitelva litt vest for Lillestrøm sentrum og fem kilometer nord for Øyeren. Sagelva er dermed en del av Glommavassdraget.

– Sagelv-vassdraget dannes ved at to mindre elver løper sammen; Ellingsrudelva som kommer fra Elvågavanna, og Losbyelva som kommer fra de innsjørike Losbyskogene, forteller Pettersson.

Dette vassdraget omfatter altså store og små vann som Puttjern, Elvåga, Halsjøen, Mortvann, Drettvann, Skålsjøen, Røyrivann; Nordre, Midtre og Søndre Krokvann; Ramstadsjøen, Åmotdammen, Østbyputten og Blåtjern lenger nord.

Fra Lutvann til Fiskevollen

Ljanselv-vassdraget begynner ganske langt nord i Østmarka, med Lutvann som den øverste innsjøen, drøyt 200 moh. Vassdragets hovedløp renner deretter gjennom Nøklevann og Skraperudtjern, og det får tilløp via sideelver og -bekker fra blant annet Hauktjern, Kroktjern, Aurtjern, Trollvann og Stensrudvann. Ljanselvas nederste løp går i våre dager gjennom en tunnel som munner ut i Bunnefjorden ved Fiskevollbukta.

Dette oversiktskartet viser hvordan de 13 store og små vassdragene i Østmarka renner. Det omtalte notatet inneholder også mer detaljerte kart over de enkelte vassdragene. Illustrasjon: Lars-Evan Pettersson.

Børter-vassdraget drenerer de østre delene av Østmarka til Øyeren og Glomma via en rekke større og mindre vassdrag. Børtervann har to større tilløp, Rausjøelva og Grinderbekken, og i tillegg er det en rekke mindre bekker som faller ut i vannet. Rausjøelva er det største tilløpet, og Pettersson forteller at dette vassdraget begynner helt inne ved Liseterputten. Derfra renner vannet gjennom Grastjern, Tonevann, Mosjøen og Rausjøen før Børtervann.

Spor etter tømmerfløting

Børter-vassdraget får også tilførsel av vann fra Grinderbekken, som har sine kilder i Rælingen. Så å si hele Grinderbekkens nedbørfelt ligger innenfor Østmarka naturreservats grenser.

Ved utløpet av Grinderen kan man ennå se rester etter en dam, og Pettersson har funnet ut at det har vært hele fem demninger mellom Grinderen og Børtervann. Dette måtte til for at det skulle være mulig å fløte i bekken. Det var særlig under stordriften tidlig på 1900-tallet, like etter at Anders H. Kiær & Co. kjøpte skogområdene, at det var mye tømmerfløting i Grinderbekken.

Lars-Evan Pettersson har også dokumentert tømmerfløtingen i andre deler av Østmarka, samt de mange sagene, møllene og industrianleggene som har satt sitt preg på Østmarka. Han har blant annet funnet restene etter demningen som gjorde det som i dag er Søndre, Midtre og Nordre Kjerrmåsatjern til ett større vann. Den demningen lå like nedenfor samløpet mellom bekkene fra Midtre og Søndre Kjerrmåsatjern, altså bare et par steinkast fra dagens mye brukte skogsvei mellom Bysetermåsan og Vangen.

Flomberegninger i Østmarka

Lars-Evan Pettersson har ikke bare vandret rundt i Østmarka på fritiden, han har nemlig utført flomberegninger for Oslo kommunes vann- og avløpsetat. Dette ble gjort i forbindelse med at OVA skulle ruste opp dammene ved utløpene fra Mosjøen, Svartoren, Rausjø og Bindingsvann.

– Slike dammer skal dimensjoneres for å tåle en 500- eller 1000-årsflom, men i de siste årene har vi også tatt hensyn til klimaendringene. Alt tyder jo på at vi kommer til å få kanskje 20 til 40 prosent større flommer i store deler av Norge, og dette gjelder også for Østmarka, kommenterer Pettersson.

– Du har åpenbart gått mer i Østmarka enn kanskje de fleste andre. Har du et favorittsted?

– Nei, det er jo så mange fine steder i Østmarka! Men noe av det som er aller finest, er å gå på ski gjennom Svartdalen, svarer Pettersson.

– Jeg går også gjerne på skøyter innover i Losbyvassdraget, for eksempel til Søndre Krokvann og Grinderen. Dessuten har jeg drevet mye med orientering, og de detaljerte orienteringskartene har vært fine å ha når jeg skulle oppsøke de mindre «trafikkerte» delene av Østmarka, tilføyer han.

Notatet kan lastes ned fra Oslo Elveforums nettside:
https://www.osloelveforum.org/vassdrag-i-ost-og-sormarka/

Boka som vil berike friluftslivet for alle brukere av Oslomarka

ENDELIG NYTT OPPLAG

MED LØST KART

I eventyrskogen finner du lukkede skogsrom, lysninger, åpninger med myrer og tjern. Bekker, elver og vannsig. Du finner spor etter tidligere tiders virksomhet, hustufter, hesteveier og dyregraver.

Eventyrskogene er ofte like i nærheten av parkeringsplasser og hovedruter, og det trenger ikke å være krevende å oppleve disse skogområdene.

Opplev trolsk og fantasieggende skogsstemning i ditt nærområdet.

Kjøp boka her: **www.noa.no**

CAPPELEN DAMM

Ingen ulv, men en Alaska-husky ved Gråbeinmosen nær lille Haukåsen. Foto: Espen Bratlie.

Gråbeinens mange spor i Østmarka

Tekst: Espen Bratlie.

Jeg liker kart, og det er alltid spennende å studere Østmarkakartet. Ikke minst stedsnavn. Flere navn refererer til dyr, fisk, fugler eller insekter. Jeg ble nysgjerrig på navn som begynner på Gråbein.

Gråbein er jo ett synonym til ulv. En hannulv og ei tispe av den skandinaviske ulvestammen slo seg ned i Østmarka høsten 2012, og våren etter ble valper født i Østmarka. Noe som ikke hadde skjedd siden 1800-tallet.

At det vandret ulver her på 1800-tallet og sikkert tidligere også, har satt spor på Østmarkakartet. Med «Turkart over Østmarka» foran meg, finner jeg to myrer som heter Gråbeinmosen. Den ene ved lille Haukåsen, den andre mellom Nord-Elvåga og Halsjøen. Syd for Kløftetjern går Gråbeindalen. Dette kan være steder hvor ulver ble observert eller jaktet på. Kanskje var stedene først navnløse, eller de endret navn etter en hendelse.

På ski gjennom Gråbeindalen. Foto: Espen Bratlie

Markaleksikonet «Østmarka fra A til Å» av Even Saugstad gir svar på mange spørsmål. Boka forklarer navn og hvor de befinner seg i Østmarka. Som for eksempel at en kolle nedenfor Ødegårdsmosen går under navnet Gråbeinholen (hole = rygg eller kolle). Her skal en mann med nød og neppe ha klart å unnslippe ulven.

Gråbeinhølet finnes dessuten mellom Østbyputten og Feiring Bruk, selv om ikke navnet står på nevnte turkart. Gråbein-navnet ser vi for øvrig mange andre steder i Norge. Skrubb er en annen betegnelse for ulv. Skrubbtjern ligger sydvest for Flateby, men her refererer heller navnet til abbor. På Østlandet er skrubb/skrubbe et ganske vanlig klengenavn på fisken.

Bjønnespor i skogen

Når jeg først er inne på dyrenavn, så går også bjønn- eller bjørn- ofte igjen. To navn er Bjønnåsen 396 moh. og Bjønnebete. I følge «Østmarka fra A til Å» skal Bjønnebete ha sin opprinnelse fra en hendelse midt på 1800-tallet. Da ble en bjørn skadeskutt her, og man kunne følge blodsporene etter bjørnen helt ned til Elvåga, hvor den hadde hoppet i vannet. Bjønnsteinen, også den nær Ødegårdsmosen, skal ifølge historien ha berget livet til en mann forfulgt av en bjørn.

Lar vi øynene sveipe over kartet dukker Igletjern, Morttjern og Abortjern opp flere ganger. Ingen tvil om hva som befinner seg her. Men også Paddetjern, Stingsildtjern og Gjeddetjern finnes i Østmarka. Det siste er

så lite at det neppe svømmer gjedde der. Men den finnes kanskje i Gjeddevann, vest for Streifinn. Tranemyra nord for Grinderen kan tyde på at traner hekket her, eller at det vokser tranebær på myra.

Grisenavn med flere tolkninger

I jakten på navn finner vi Griseputten øst for Sandbakken. Jeg ser for meg mange griser på rømmen, men gris kan også bety «karrig» og «lite vegetasjon», som på denne åsryggen. Grisebingen syd for Eggemosen har derimot sin forklaring fra en rasteplass og forsøpling, en svinesti skapt av mennesker. Purkemyrene ligger øst for Sør-Elvåga.

Hesten har også satt spor. Som i Hestedalen, syd for Skjelbreia, og Hestemyra. I den bratte bakken opp til Sarabråten slet hester med Heftyes gjester i kjerre. Så fikk veien også kallenavnet Merrapina.

Til slutt nevner jeg Makrellknatten, mellom Skålsjøen og Røyrivann. Den fisken har vi i hvert fall ikke i Østmarka. Mest sannsynlig har navnet samme opprinnelse som Makrellbekken i Oslo, en fordansking av «Markskillebekken», en eiendomsgrense. En mulig navneforklaring på Makrellknatten er at den gamle allmenningsgrensa mellom Lørenskog og Enebakk ved en feil ble trukket over åsen (kilde: Lise Henriksen).

Kartnavn kan ha flere betydninger noe eksemplene her viser. Noen navn er nevnt, og flere er å finne på Østmarka-kartet. Det er bare å lete.

……..

Etter at jeg skrev denne artikkelen, gjorde Østmarka-kjenneren Frank Alm Haugen et unikt funn. Øst for Nord-Elvåga, nær Gråbeinmosen, fant han to dyrefeller! Den ene var nesten dobbelt så stor som den andre, det kan tyde på at Haugen fant en ulvesaks og en bjørnesaks. Fellene er levert til Mariholtet, hvor de blir utstilt en tid framover.

Dette er en bekreftelse på at ulven ikke er ny i Østmarka – og bjørnen har også vært her.

Foto: Frank Alm Haugen.

Østmarkakalenderen 2021

En praktkalender i format A3, med vakre bilder som tar deg gjennom året i Østmarka.

Utgitt av ren kjærlighet til skogen vår.

Den perfekte julegave som kan kjøpes på alle markastuene i Østmarka - eller bestilles på www.barlindern.no

Den første delen av turen var så fuktig at kameraet nektet å ta skarpe bilder. Foto: Johan Ellingsen.

En søkkvåt tur på langs gjennom Østmarka

Av Johan Ellingsen

Min gamle turkamerat Knut har alltid hatt sans for de lange, seige turene på langs eller tvers av ett eller annet, bare det er langt nok. I høst foreslo han – søren meg – å gå Østmarka på langs!

Det er opp gjennom årene blitt mange fine turer gjennom Østmarka. Sommer som vinter på ski og til fots. Det er turer som går tilbake til 1960- og 70-tallet, da jeg kunne overnatte i en åpen låve på Bøvelstad eller i den lille tømmerkoia ved bekken ut av Tonevann – som dessverre nå har brent ned. Skiløyper Østmarka på tvers mot Flateby var ennå ikke anlagt.

Ved nærmere studie av en mulig rute fra nord til sør i Østmarka var det bare en kjedelig oppdagelse: Mange av skogsveiene går også nord–sør, og mange av de største vannene ligger i nord–sør-gående søkk. Så kartet ble finkjemmet for å finne stier utenom vei og kryssing av vann.

Stien over Kristenseteråsen er en perle i Østmarka, og lokalkjente hevder at dette er Heidi Wengs hemmelige treningstur. Foto: Knut Bryn.

«De tusen sjøers land»

Etter en egentlig litt for mild høst med rene sommerværet, plukket vi ut søndag 11. oktober for ekspedisjonen. Og da kan jeg forsikre om at det var blitt fryktelig vått etter at alt det forventede regnet for september fant det for godt å komme nå i starten av oktober. Vi fikk ganske raskt assosiasjoner til de tusen sjøers land!

Men nevnte søndag la vi trøstig i vei fra Østbytunet i Lørenskog, inn mot Østbyputten og Oscars gate, for å finne stien langs Dunderen over til Djupdalen. Da fikk vi raskt erfare at Østmarka har noen seige motbakker også i nord–sør-gående retning. Men den lave høstsola viste seg litt fram, og vel nede i Djupdalen ble det lettelse i regnværsantrekket, svette som vi var av altfor tett regntøy. Dog, med ulltrøye innerst, var det ikke noe problem å holde varmen.

Fra Djupdalen til Badstudalen er det bare å traske av gårde på grusvei ned mot Mønevann. Det som på kartet ser ut som blåmerket sti innunder Geitrudfjellet, er bare kommunegrensen mellom Rælingen og Lørenskog! Knut ville gjerne sjekke den dalen, men ikke under dagens forhold.

Hvor var elgen?

Så da ble det noen raske forflytninger på vei bort mot Morterud, der vi endelig fikk mer våt sti å gå på. En musvåk lå stille over hodene våre og speidet etter en liten musefrokost. Den får i alle fall et godt år i år! Men hvor var elgen? Ikke ett eneste elgspor var å se, spørs om ikke elgen de siste årene har blitt for kraftig beskattet av både ulv og jakt. I så fall et forventet sammenbrudd av elgstammen, noe jeg har advart mot i flere år og som medførte et harsellerende intervju i Østlandssendingen.

Da turkameratene kom til branntårnet på Kjerringhøgda, tittet sola fram! Foto: Johan Ellingsen.

Ved utløpet av Nordre Krokvann måtte det hoppes med livet som innsats for å komme over den flomstore bekken, men endelig kunne vi slå oss ned utenfor den nye Stallen ved Røyrivannskoia, til en fortjent matbit.

Nå nærmet vi oss kjente trakter! Stien over Vesle Tonekollen er kjapp å gå og vel nede ved Tonevann passerte vi leirplassen ved vannet der Østmarkas Venner noen år hadde sin faste St. Hans-tur for å oppleve soloppgangen på Tonekollen. Denne spesielle turen har vært en tradisjon blant ungdommen i Enebakk helt tilbake på 1800-tallet, noe amerikafareren Krogsbøl berettet om i sine brev fra «over there».

Lukten av kanelboller

For første gang møtte vi nå andre turgåere, så det var tydelig at Vangen var innenfor rekkevidde. Lukten av verdens beste kanelboller nådde nesten til Pølseberget, så vel framme ble magen fylt godt opp, selvsagt med korrekt corona-oppførsel. En cocktail av cola, kaffe og en Battery fikk oss formelig til å løpe ut fra Vangen mot Kjerringhøgda. Sist jeg gikk her var det med miljøministeren Ola Elvestuen for å sette han inn i ØVs forslag til nasjonalpark.

Etter den tradisjonelle toppturen på branntårnet, ventet det fine åsrygger med glissen furuskog sørover mot Ytre Enebakk. Flatt er det i alle fall ikke, men du verden så fin den nye stien over Kristenseteråsen er blitt! At nedstigningen (les klatringen) ned til skiløypa med fordel kan legges om, får rette vedkommende sørge for. Den var lei!

Vel framme på Grusbakken er det flere, litt forvirrende alternativer til Våg i Ytre Ene-

Med svupp-svupp fra litt våte støvler, kom vi ned til Våg, som var turens mål.

bakk. Etter en siste matbit valgte vi stien bortom Vikstjernkoia og videre en sti temmelig rett sørover, som etter hvert ble mistenkelig smal. Men boms, så formelig ramlet vi ned i en hage øverst i Sløssåsveien i Ytre Enebakk, og med svupp-svupp fra litt våte støvler kom vi ned til Våg som var turens mål. Og snipp, snapp, snute, så var den turen historie.

Turen gikk temmelig rett sørover fra Lørenskog, men ingenting virker rett fram når du går i Østmarka.

Kvernhuset i Mølleparken ligger ved et av de mange fallene i Sagelva. Foto: Svein Olav Arnesen.

Sagelva i tekst og bilder

Tekst: Kjell Erik Sandberg

Sagelva i Skedsmo er ikke lang i geografisk forstand, men har en lang og spennende historie. Nå har elva fått sin egen bok, som omtaler elva og dens historie fra 1520.

Den nye boka, som ble lansert 24. august, beskriver elvas historie i tekst og bilder på en grundig og veldokumentert måte. Bidragsyterne har lagt ned et imponerende arbeid i beskrivelsen av historien og fakta om Sagelva, fra de innerste kildene inne i Østmarka til utløpet i Nitelva nederst i Sagdalen.

Vi får lese om hverdagslivet i samfunnet rundt elva, om skogsarbeideren og plankekjøreren, og om den industrielle utviklingen som elva la grunnlaget for. Naturen og dyrelivet i omgivelsene flettes inn med vakre bilder. Kapitlet om «Tekniske forhold» med statistiske illustrasjoner ledsages av en tekst som gir leseren god forståelse av hvilke parametere som blir målt i nedbørsfeltet og i elveløpet.

Sagelva er 2,3 kilometer lang innenfor Skedsmo kommunes grenser. Den har sine hovedkilder i Elvåga og Losbyvassdraget i Østmarka. Derfra renner elva gjennom Lørenskog, der den heter Fjellhamarelva, videre inn i Skedsmo ved Fjellhamarveien, og til sist gjennom Sagdalen før den munner ut i Nitelva.

- Utgivere: Skedsmo Historielag, Sagelvas Venner, Lørenskog Historielag
- Bokkomité: Alf Stefferud, Ragnar Birkeland, Tor Weinholdt, Thor Sørheim, Svein Olav Arnesen, Steinar Bunæs, Per Høstland
- Bokas tittel: «Sagelva 1520/2020 En fortelling om verdiskapning gjennom 500 år, fra Sagelvas kilder til Nitelvas bredd»

MED 12 TURFORSLAG

MARKA 2021 KALENDER

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

150,-/STK VIPPS 81134

BANKGIRO: 1280.05.02347

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON
Levert av Posten

NORGE P. P.
posten

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Varsel om årsmøte i Østmarkas Venner

I henhold til foreningens vedtekter skal det avholdes årsmøte hvert år innen utgangen av mars måned. På grunn av koronasituasjonen er det mulig vi venter med å avholde årsmøte til etter påske.

Styret i Østmarkas Venner varsler herved medlemmene om at dato for årsmøte 2021 blir annonsert i Nytt fra Østmarka nr. 1 2021.

Forslag som ønskes behandlet på årsmøtet må være sendt styret innen 15. januar 2021.

Vi ønsker alle venner av Østmarka

en god jul og et godt nytt år!

Støtt Østmarkas Venner via **Grasrotandelen**

GRASROTANDELEN

ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202